

СТАНОВИЩЕ

ОТ ДОЦ. Д-Р ДОБРИН ГАНЧЕВ ГАНЧЕВ

Технически университет – Габрово, катедра „Социални и стопански науки”

Научна специалност: 05.02.18 „Икономика и управление”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по научна специалност „Икономика и управление (Аграрна икономика)” в Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

Въз основа на Заповед № 881 от 25 септември 2018 г. на Ректора на СА „Димитър Ценов” - Свищов

Автор на дисертационния труд: МИХАИЛ БИЛЕВ ПЕТКОВ

Тема на дисертационния труд: СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ НА ФУНКЦИОНИРАНЕТО И РАЗВИТИЕТО НА КООПЕРАЦИИТЕ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО

I. Общо представяне на дисертационния труд

Предмет на изследване в дисертационния труд са земеделските кооперации, обединени в регионално сдружение на земеделските кооперации „Дунав-2000” – Свищов. Дисертацията обхваща 168 страници. Състои се от въведение, три глави, заключение и списък на използваните литературни източници. По отношение на структурата авторът се е постарал да намери баланс между теоретико-методологичната и практическата страна на изследваната проблематика.

Представената библиографска справка обхваща 100 източника, като от тях 83 са български, 10 – чуждестранни, а 7 - източници от Интернет.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

В увода са формулирани предметът, обектът, тезата, хипотезите за проверка на така формулираната теза, задачите и ограниченията, свързани с дисертационния труд.

В глава първа „Теоретични основи на кооперативната организация в земеделието” се анализира ролята и значението на селското стопанство в националната икономика. Подчертава се, че кооперативната форма създава значителен дял от

селскостопанската продукция в страната. Проследява се генезисът на развитието на кооперацията като модерна форма на организация.

Изследвани са организационните принципи на стопанския живот на кооперациите. Всяка кооперация е свободна да избере определена организационно – производствена форма. Отбелязва се, че специфичният характер на организацията е причина кооперацията да осъществява функции, които не са пряко свързани с предмета ѝ на дейност. Авторът ни запознава с три критерия, на основата на които извършва задълбочена класификация на кооперациите. Прави задълбочени изводи, свързани със стопанската структура, бизнес моделите, принципите и ценностите, въз основа на които функционират кооперациите, както и подходящите структури.

В глава втора „Тенденции в развитието на земеделските кооперации” дисертантът прави исторически обзор на развитието на земеделските кооперации в България, като разкрива причините за тяхната поява и обособява етапите на тяхното развитие. Авторът прави задълбочена характеристика на едрите земеделски стопанства, като отбелязва, че големият размер на фермите прави колективния и индивидуален контрол много труден. Докторантът показва задълбочени познания по отношение на структурата, предмета на дейност, кооперативните връзки, възможностите за нови съвместни форми на бизнес. Той прави констатацията, че голяма част от субсидиите се насочват в развитите райони, където са локализираните най-големите ферми.

Авторът анализира тенденциите на развитие на кооперациите в различните страни – членове на Европейския съюз и рамкира модерните насоки на развитие на кооперациите в някои от страните. Изразява своето становище, че в обозрима перспектива земеделските кооперативи ще продължат да играят важна роля за снабдяване на населението с качествена и разнообразна продукция.

Дисертантът засяга изключително важната роля, която играе Международният кооперативен съюз, като обособява три групи предпоставки за неговата поява и развитие – икономически, политически и социални. Той застъпва мнението, че Международното кооперативно движение е резултат от сътрудничеството и солидарността между националните формирания, както и от дейността на международните организации. Подчертава двете течения в развитието му – реформаторско (дребнобуржоазно) и социалдемократическо (пролетарско). Изследва влиянието на Общата аграрна политика на ЕС върху развитието на кооперациите в страната като неделима част от договорите за създаване на Европейската общност. Подчертава, че в индустриално развитите и социално

ориентирани страни от Европейския съюз се прилага протекционистична аграрна политика, която създава възможности за преливане на капитали в отделните сектори на стопанството.

В глава трета „Моделите за развитието на земеделските кооперации в България” на основата на определена методическа последователност е изследвано финансово-икономическото състояние на различни нива. Използват се функционалните възможности на програмните продукти MS Excel Data Analysis ToolPak и SPSS – ANOVA. Извършен е регресионен анализ на Брутния вътрешен продукт до 2020 г., като най-вероятен за събждане е квадратичният модел с посочена стойност на БВП 97, 378 млрд. лв. Разработеният регресионен анализ на Брутната добавена стойност и времето като независима величина показва неприложимост на избраните модели за прогнозиране. Изследването показва, че няма статистически значима връзка между БВП на национално ниво и БДС в селското стопанство, което от своя страна довежда до извода, че БДС в селското стопанство не е значим фактор за растежа на БВП.

На базата на основни групи показатели за ликвидност, задлъжнялост, на вземанията, на доходността, на рентабилността е извършен анализ на финансово-икономическото състояние на кооперациите, членуващи в Регионалното сдружение на земеделските кооперации „Дунав-2000”. Направено е групиране на кооперациите в зависимост от тяхното действително състояние. Приложен е многофакторен корелационно-регресионен анализ за изследване на зависимостта на печалбата от подбрани независими променливи. Технологичният одит на ППК „Старт-93” дава възможност да се определят значимите фактори за просперитета и възможните коригиращи действия за неговото подобряване. Конструирани са четири модела за функциониране на кооперациите.

В заключението докторантът е направил съответните изводи както в теоретичен, така и в практико-приложен аспект на основата на направеното изследване, насочени към подобряване на дейността на кооперациите в страната.

Изследователската теза, застъпвана от докторанта, е, че за оцеляването и развитието на функциониращите земеделски кооперации в България е необходимо вътрешно реструктуриране, а именно пазарна ориентация на бизнеса, закриване на нерентабилни дейности, избор на организационна кооперативна форма в зависимост от оптималното оползотворяване на разполагаемите производствени фактори.

В съответствие с дефинираната основна цел и поставените задачи се обобщават постигнатите резултати от теоретичното и емпиричното изследване, свързани с изследването на кооперативните форми на организация, намиране на подходящите решения за стопанската

практика и разработване на практически насоки за подобряване на цялостната дейност на земеделските кооперации.

Обект на изследване е кооперативната организационна форма.

Авторът е разработил на добро равнище един изключително важен за българската научна и стопанска действителност научен проблем – за мястото и ролята на кооперациите в селското стопанство.

Езикът и стилът показват задълбочено познаване на специфичната терминология в областта на аграрния сектор и на неговите организационни форми. Обемът на дисертационния труд е съобразен с избраната научна проблематика. Използвани са различни методи и аналитични инструменти - исторически и логически, емпирико-теоретични методи, логико-теоретични методи, статистически методи, таблично, графично и схематично представяне на характеристики и тенденции, множествен регресионно-корелационен анализ с помощта на програмен продукт MS Excel Data Analysis ToolPak и др.

Представеният реферат върху дисертацията в обем от 52 страници, включително декларация за оригиналност, отразява в пълна степен съдържанието и структурата на дисертационния труд. Докторантът е посочил четири заглавия, от които две статии и два научни доклада, като всички са публикувани в престижни списания и сборници. Те са посветени на проблемите, разглеждани в дисертационния труд, и са актуални към периода на неговото завършване. Посочените публикации са разработени самостоятелно от докторанта.

III. Научни и научно-приложни приноси

Могат да бъдат открити следните по-важни научни и научно-приложни резултати:

1. На основата на обзор и анализ на различни теоретични източници са разгърнати теоретичните постановки, свързани с кооперативната организационна форма, като този модел е разграничен от бизнес моделите по икономически и социални критерии и показатели. Направена е характеристика на видовете кооперации по предварително подбрани критерии, с необходимата аргументация за степента на приложимост в селското стопанство в България и новите форми и системите за организиране на структурата на управление.

2. Обогаляване на емпиричното познание за приложението на кооперативната организационна форма за агробизнеса в България и характеризиране на основните етапи в развитието на земеделските кооперации в страната, като са разкрити основните проблеми на тяхното функциониране и развитие в съвременните условия.

3. Очертани са основните стъпки за адекватно вътрешно реструктуриране на земеделските кооперации и следване на модел на развитие, осигуряващ конкурентоспособността им в Общия европейски пазар.

4. Разработена е и е апробирана методика в ППК „Старт-93” – с. Караманово за осъществяване на реструктуриране в организациите на агробизнеса, която включва комплекс от мерки за разработване и прилагане на адекватни управленски решения.

Като цяло посочените приноси отразяват правилно в съдържателно отношение постигнатото от докторанта. Те дават представа за постиженията на автора.

IV. Критични бележки и въпроси по дисертационния труд

. Необходимо е по-ярко да се откроява мнението и собственото становище на докторанта.

Въпроси по дисертационния труд:

1. Могат ли в момента нашите кооперации да отговорят на високите европейски стандарти?

2. Какви подходи би препоръчал докторантът за подобряване на управлението на кооперациите?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд

В заключение, смятам че представеният за защита дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение и Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д.А. Ценов”.

Това ми дава основание да поставя положителна оценка и да препоръчам на почитаемите членове на научното жури да гласуваме за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на неговия автор – докторант Михаил Билев Петков по докторска програма „Икономика и управление (Аграрна икономика)”.

Дата

22.10.2018

Изготвил становището:

(доц. д-р Добрич Ганчев)

